

прожиткових мінімумів для працездатних осіб, нова ж стаття встановлює відповідальність за декларування недостовірних відомостей, які відрізняються від достовірних на суму від 500 до 4000 прожиткових мінімумів для працездатних осіб (частина 1) та понад 4000 – для частини 2 ст. 366-2 КК України. Змінено санкцію статті, оскільки раніше декларування недостовірної інформації тягнуло за собою, в тому числі, і позбавлення волі, то найбільш тяжким покаранням за новою статтею стане обмеження волі (виключно за ч. 2 ст. 366-2 КК України). Частина перша встановлює більш м'які покарання: штраф або громадські роботи – це відповідь на висновки Конституційного Суду України, який вказав на неспіврозмірність тяжкості діяння та покарання за нього. Примітка до статті містить перелік суб'єктів що можуть бути притягнуті до відповідальності за цими статтями, змінилось формулювання примітки, але перелік же осіб залишився незмінним.

Література

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: Закон України від 04 груд. 2020 р. № 1074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-20#n14>

УДК 340.П, 343.98(043.2)

Ланцедова Ю.О., к.ю.н., доцент,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОСНОВНІ ПРОТИРІЧЧЯ МІЖ ПРИНЦИПОМ ЗМАГАЛЬНОСТІ ТА ВСТАНОВЛЕННЯМ ОБ'ЄКТИВНОЇ ІСТИНИ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Доктрина встановлення об'єктивної істини є актуальною для кримінального судочинства, але в рівній мірі й для будь-якого з інших видів судочинства та доказування. Встановленню істини у кримінальному доказуванні суперечить так званий принцип «змагальності», який передбачений п. 4 ч. 3 ст. 129 Конституції України [1] та ст. 22 «Змагальність сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів і в доведенні перед судом їх переконливості» КПК України [2].

Кримінальний, як і будь-який інший вид судочинства або доказування – це не вид спортивного змагання. Тут не може бути переможених і переможців. Такий підхід у будь-якому випадку буде пов'язаний із істотним порушенням прав, свобод, інтересів та/або обов'язків суб'єктів цього судочинства або доказування, насамперед, потерпілого і

переслідуваної особи. Кожний вид судочинства та доказування, а тим більше кримінальне, має переслідувати єдину мету – встановити істину в кримінальному провадженні і на цій основі правильно прийняти рішення по завершенню даного провадження. Тільки ця задача і може забезпечити призначення переслідуваній особі найбільш справедливого покарання, тобто такого, якого він заслуговує відповідно зі скоєним діянням та із його поведінкою в процесі вчинення суспільно небезпечного діяння, досудового та судового слідства, а також, щоб правовий статус потерпілого був відновлений у повному обсязі шляхом: 1) відшкодування фізичної та/або майнової та моральної шкоди, коли відшкодування останнього з різновидів шкоди ґрунтується на грошовому вимірюванні рівня страждань потерпілого у зв'язку із заподіянням йому фізичної та/або майнової шкоди; 2) іншого відновлення правового статусу потерпілого, наприклад, у вигляді заборони здійснювати стосовно нього певні діяння або, навпаки, змусити виконати певні діяння та ін. Деякі автори вважають, що встановити об'єктивну істину по кожному кримінальному чи іншому провадженню неможливо. На думку цих авторів, серед доказів, за допомогою яких і повинна встановлюватися така істина, завжди є і будуть особистісні докази, тобто такі відомості, які отримані від особистісних джерел, і які в силу цього завжди носять суб'єктивний характер, що, нібито, і унеможлиблює встановлення об'єктивної істини за кримінальним чи іншим видом провадження, яка в такому випадку завжди буде суб'єктивною. Дана дискусія не нова. Різниця між діяльністю судді та діяльністю кожного іншого шукача істини, підкреслював ще у 1860 р. В.Д. Спасович, полягає не в меті дій – мета у них одна: розкриття істини; і не в способі дій – спосіб їх дій один: вони діють по логічних, необхідних, незмінних законами мислення будь-якої людини; різниця тільки в результатах судового переконання, в юридичних наслідках, що впливають з нього [3, с. 5-6].

У даному випадку вже акцентувалася увага на тому, що незалежно від виду джерел, від яких отримані докази, – особистісні або речові, встановити об'єктивну істину в провадженні можна, використовуючи незмінні закони мислення, у даному випадку – узагальнюючу оцінку всіх наявних у провадженні доказів, сукупність яких повинна бути достатньою та узгодженою для прийняття певного, а тим більше остаточного процесуального рішення. В іншому випадку необхідно визнати існування і ситуацію із вирішення кримінального провадження на внутрішньому переконанні, яке сформоване не на достатній та узгодженій сукупності доказів, а на припущеннях.

З урахуванням викладеного, під встановленням об'єктивної істини з певного кримінального провадження треба розуміти встановлення таких відомостей, які не тільки мають усю сукупність основних базисних юридичних властивостей (значимість, законність, допустимість,

доброякісність, достовірність), але й являють собою достатню та узгоджену сукупність для того, щоб сформувати у правоохоронця внутрішнє переконання (тобто таке, яке склалося без будь-якого зовнішнього впливу, наприклад, телефонного права та ін.) про те, що певне проміжне або тим більше остаточне процесуальне рішення у провадженні може бути прийнято. У такому випадку будь-які суб'єктивні відомості, тобто такі, які отримані від особистісного джерела, «об'єктивізуються» такого роду переконанням правоохоронця, який буде впевнений у тому, що й шляхом суб'єктивних відомостей у сукупності з іншими відомостями встановлена власне об'єктивна істина і тільки на її основі вирішується певне провадження. Інакше необхідно прямо визнати існування ситуацій з вирішення певних кримінальних проваджень не на доказах, а на припущеннях.

У такому аспекті виглядає необґрунтованим акцент уваги в ч. 1 ст. 62 Конституції України на тому, що «обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях» [1], коли нібито виправдання особи може ґрунтуватися і на доказах, одержаних незаконним шляхом, і на припущеннях. Усі суб'єкти кримінального, як і будь-якого іншого провадження, доказування повинні прагнути до встановлення об'єктивної істини у процесі і мати у цьому відношенні рівні права, свободи, інтереси і нести рівні обов'язки. Цьому суперечить й існуючий різний обсяг обов'язків, наприклад, особистісних джерел кримінальних відомостей, насамперед, свідка, потерпілого і переслідуваної особи, давати достовірні показання і т.д.

Література

1. Конституція України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 14.01.2021).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show> (дата звернення: 14.01.2021).
3. Спасович В.Д. О теории судебно-уголовных доказательств в связи с судоустройством и судопроизводством. Москва: ЛексЭст, 2001. 112 с.

УДК 343.14:004(043.2)

Леонов Б.Д., д.ю.н., с.н.с.,
Серьогін В.С., науковий співробітник,
Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки
та судових експертиз Служби безпеки України, м. Київ, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ КІБЕРЗЛОЧИННОСТІ

На стан кіберзлочинності істотно впливає бурхливий розвиток інформаційних технологій та розширення сфери їх застосування.